

ΦΟΙΒΟΣ

ΕΠΙΜΗΝΙΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΙΕΙΑΣ

ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΧΕΙΡΟΥ
ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

ΕΝ ΕΛΛΕΙΨΕΙ ΙΑΤΡΟΥ

Ι. Π. ΠΥΡΡΑ

Ἐτησία συνδρομή δραχ. ν. 3, προπληρωτέας ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἔτους.

ΕΤΟΣ ΣΤ'.—Ἐν Ἀθήναις, 1 Σεπτεμβρίου 1884.—ΑΡΙΘ. 10

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Παραγωγή νόσων ἐκ τῶν μικροζωδариων. Περὶ ἀλατιος. Περὶ ἐγγέλους.
Περὶ μυῶν. Περὶ ἰδρώτος ποδῶν. Ἀμβλῆρον. Ἐπιρροή τῆς Σελήνης. Αἷτια
θανάτου νοσοῦντων. Οἰκιακὴ οἰκονομία.

Α'. ΥΓΙΕΙΝΗ ΔΗΜΟΣΙΑ.

Παραγωγή τῶν νόσων ἐκ τῶν μικροζωδариων.

Ἐκαστον εἶδος νοσοποιοῦ ὕλης φιλεῖ τοποθετεῖσθαι πάντοτε ἐπὶ
ἰδίας ἐπιφανείας π. χ. ἢ ἐκ περιψύξεως νοσοποιοῦς ὕλη τοποθετεῖ-
ται πάντοτε ἐπὶ μεμβράνης, οἷα εἰσιν ἡ τοῦ περιτογέου, ἡ τῶν θηλά-
κων τῶν ἄρθρων, ἡ τῶν περιλημμάτων νέρων, τῶν νινῶν, κλπ. ὅτε ἀ-
ποτελοῦνται διάφοροι νόσοι, καταρροϊκαὶ, φλογιστικαὶ, ἤγουν, βρογ-
χίτης, πλευρίτης, πνευμονίτης, ἐντερίτης, ρευματισμός, νευραλγία,

κλπ. δι' ὅπερ ἡ τοιαύτη ὕλη κλητέα φιλομέμβρανος. Ἡ δὲ ἐκ τῶν σεσηπότεων ὑδάτων παραγομένη, ἥτις μίασμα ἐλώδες καλεῖται, τοποθετεῖται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν σφαιριδίων τοῦ αἵματος. Ἡ τοιαύτη κλητέα φίλαιμος. Ἡ τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, ἡ τῆς δυσεντερίας κλπ. ἐπὶ τῶν ἐντέρων, ἥτις κλητέα φιλέντερος. ἡ τοῦ ἀνθρακος ἐπὶ τοῦ δέρματος ὡς καὶ πᾶσα παράγουσα δερματικὸν νόσημα, ἥτις κλητέα φιλόδερμος. Ἡ δὲ τοποθετουμένη ἐπὶ τῶν νευρικῶν περιλημμάτων, ἥτις ἀποτελεῖ τὰς νευρικὰς νόσους, αὕτη κλητέα φιλόνευρος. Ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλο εἶδος, ὅπερ γατὰ τὰς διαφορὰς φάσεις τῶν μεταμορφώσεων τῶν νοσοποιῶν ζωϋρίων ἐμφωλεύει ὅτε μὲν εἰς τὸ δέρμα, ὅτε δὲ εἰς τοὺς μῦς, εἰς τὰ ὅσῃ κλπ. τοιοῦτόν ἐστιν ἡ σύφιλις, καὶ τὰ παρόμοια, καὶ ἡ τριχίνη, τῆς ὁποίας τὰ τριχοειδῆ ζωῦφια εὐρίσκονται καθ' ὅλην τὴν σάρκα, ἰδίως εἰς τοὺς μῦς. ἡ τοιαύτη ὕλη κλητέα πᾶμφιλος. Τούτου ἕνεκεν ἡ αὕτη νοσοποιὸς ὕλη τὰ αὐτὰ νοσολογικὰ ἀποτελέσματα ἐπιφέρει π. χ. το μίασμα τοῦ κακοήθους ἀνθρακος παράγει ἀνθρακα, τὸ τῆς εὐλογίας εὐλογίαν, τὸ τῆς χολέρας χολέραν, τὸ τοῦ τύφου τύπον, τὰ ἐλώδη μιάσματα τοὺς διαλείποντας πυρετοὺς κλπ. τοῦτο μάλιστα ἀποδείχθη πειραματικώτερον παρὰ τοῦ Σαλισβούρη. Ὁ ἱατρὸς οὗτος ἔλαβε μάζας ἐκ γῆς μετὰ φυτῶν ἐπιφανείας λειμῶνος ἐλώδους, τὰς ὁποίας θέσας μετὰ προσοχῆς ἐντὸς ἐξ κιβωτίων ἐκ κασσιτέρου ἐφράξε καταλλήλως ὅπως μὴ πάθῃ ἡ βλαστική δύναμις, καὶ μετέφερε ταῦτα ἐπὶ γῶρας ὀρεινῆς, ξηρᾶς, ἀμμόδους, ὕψους ὑπὲρ τὴν θάλασσαν 380 ποδῶν, ἐνθα οὐδὲως ὑπῆρχον διαλείποντες πυρετοί, καὶ ἀπέχουσιν ἐκ τοῦ λειμῶνος ὑπὲρ τὴν ὥραν. Τὰ κιβώτια ἐτοποθέτησεν ἐντὸς θαλάμου ἔχοντος ἀνοικτὰ τὰ παράθυρα, καὶ ἐνθα κατόικουν, καὶ ἐκοιμῶντο δύο ἄνδρες ὑγιεῖς. Ἦνεύχθησαν τὰ καλύμματα τῶν κιβωτίων, καὶ ἐγένετο ἐπιτήρησις πρὸς καλὴν διατήρησιν τῶν τοῦ λειμῶνος μαζῶν. Οὕτω τούτων ἐχόντων, οἱ ἄνθρωποι ἐξηκολούθουν νὰ κοιμῶνται ἐν τῷ θαλάμῳ· ἐπὶ δὲ τῶν κιβωτίων ἐτέθη ἐλασμα ὑάλινον, τὸ ὁποῖον τὴν τετάρτην ἡμέραν εὐρέθη ἔχον τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ κεκαλυμμένην ἐκ φυτικῶν σπόρων καὶ ἄλλων κυψελειδῶν ὄντων κρυπτογάμων, δρατῶν διὰ τοῦ μικροσκοπίου. Πρὸς τὴν δωδεκάτην ἡμέραν εἰς τῶν δύο ἀνδρῶν ὑπέστη διαλείποντα πυρετὸν, κατόπιν προσεβλήθη καὶ ὁ ἄλλος, εἰς ἀμφοτέρους ἦτο τρίτατος· ἄλλος δὲ ἄνθρωπος, καίτοι διέμενον καὶ ἐκοιμῶντο εἰς ἄλλα δωμάτια τῆς αὐτῆς οἰκίας πολλοί, οὐδὲν ὑπέστη. Μὴ εἰς τοῦτο ἐξαρκασθεῖς ὁ ἱατρὸς, ἐπανέλαβε τὸ πείραμα εἰς ἄλλην οἰκίαν ἐντὸς θαλάμου, ἐνθα ἐκοιμῶντο εἰς ἀνὴρ καὶ δύο παιδία. Τὴν δωδεκάτην ἡμέραν τὸ ἐν τῶν

παιδίων προσεβλήθη ὑπὸ διαλείποντος πυρετοῦ· τὸ δὲ ἄλλο τὴν δεκάτην τρίτην.

Ἐκ τῶν πειραμάτων τούτων δῆλον γίνεται ὅτι οὐ μόνον ἡ αὕτη νοσοποιὸς ὕλη τὴν αὐτὴν παράγει νόσον· ἀλλ' ὅτι παρέρχεται καὶ χρόνος τις μέχρι οὗ ἀναφανῶσι τὰ ἐν τῷ διοργανισμῷ νοσηρὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς· συνήθως μέχρι 40 ἡμερῶν. Ἐκ τούτων καὶ ἐκ τῶν ἐρευνῶν τοῦ Παστέρ καὶ ἄλλων μικροσκοπολόγων δύναται τις δισχυρισθῆναι ὅτι πᾶσα νόσος παράγεται ἐκ μικροζωδάρων, καὶ ἐκάστη ἀνάγεται εἰς ἰδίαν φυλὴν μικροζωυρίων. Ὅσα λοιπὸν εἶδη νόσων, τόσα εἶδη μικροζωδάρων. Ἡ ἰδέα αὕτη ἐκπορευομένη ἐξ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς ὑπεστηρίχθη παρὰ τοῦ ἱατροῦ Ρασπάλ, καὶ ἤδη ἐπεβεβαιώθη παρὰ πολλῶν ἄλλων διαφορῶν τρόποις. Οἱ ἀρχαῖοι παρεδέχοντο τὴν ὑπαρξίν ὕλης ἐν τῷ διοργανισμῷ μοχθηρᾶς καὶ ἐχθρᾶς τῆς ζωικῆς ὑπάρξεως (Γαληνὸς κλπ.), ἐδοξάζον δὲ ὅτι ὑπάρχουσιν εἰδικαὶ ὕλαι ἐξαφανίζονται καὶ καταστρέφονται τὴν ἐν τῷ διοργανισμῷ ὑπάρχουσαν μοχθηρὰν ὕλην, ἥτις παράγει τὴν νόσον, τὰς ὕλας ταύτας ἐκάλουν ἀλεξιφάρμακα. Καὶ ὁ Βρουσσάις παραδέχεται τὴν ἐν τῷ διοργανισμῷ ὑπαρξίν νοσοποιῶν ὕλης, λέγων ὅτι οἱ ζωῖκοι νόμοι ἐπενεργοῦσιν ἐν καιρῷ νόσου πρὸς ἀποκαθάρσιν τοῦ διοργανισμοῦ· διόπερ ὁ ἱατρὸς ὀφείλει νὰ ἀνὰ ζωπυρῇ τὴν ζωϊκὴν δύναμιν (ex des doct. med.). Πολλοὶ δὲ ἄλλοι ἱατροὶ λανθανόντως ἀποδέχονται τὰς ἰδέας ταύτας, ὁ δὲ Τρουσσῶ ὑποστηρίζει (med. tonique, nevrosth.).

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἰδέα τοῦ ὅτι τῶν πλείστων νόσων ἀρχικὴ αἰτία εἶνε ἡ ὑπαρξίς ἀοράτων μικροζωυρίων ἐν τῷ διοργανισμῷ ἀναπτυσσόμενων εἶνε πολὺ ἀρχαιότερα. Περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος ὁ Κίρφερ ἀναφέρει τοῦτο, ὅπερ εὗρε πολλοὺς ὁπαδοὺς καὶ ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἐν Ἰταλίᾳ, κατεπολεμήθη δὲ ὑπὸ τῶν διασήμων ἱατρῶν Σωβάζη καὶ Πίνελ, ὡς καὶ ὑπὸ τῶν ὁπαδῶν τοῦ Βρουσσάι, οἵτινες τὸ πνεῦμα περὶ τῆς νοσοποιῶν ὕλης διέστρεψαν. Ὁ Ρασπάλ ἀνενέωσε τὰς ἰδέας ταύτας ἀλλ' ἐπρεπε νὰ ἐλθῇ ἐπίκυρον τὸ μικροσκόπιον ὅπως ἀναζωπυρήτῃ ταύτας, καὶ ἀποδείξῃ τὴν ἀλήθειαν τῆς ἀρχικῆς αἰτίας τῶν νόσων, ἀναγομένας εἰς μικροσκοπικὰ μικροζωδάρια. Ἦδη ὁσημέραι αἱ ἀλήθειαι αὗται διαφωτίζουν πλείστους, καὶ τυγχάνουσι πολλῶν ἱκανῶν καὶ σοφῶν ὁπαδῶν.

Νῦν εἶνε παραδεδομένον ὅτι ἡ ζύμωσις, ἥτοι ἡ ἐπώασις, γιγνόμενη ἐν τῷ διοργανισμῷ καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ, παράγει μικροζωδάρια, ἐξ ὧν ἡ νόσος γίνεται.

Περὶ τῆς φύσεως καὶ ἐνεργείας τῶν νοσοποιῶν μικροζωδάρων πολλοὶ ἤδη δοξασίαι ὑπάρχουσιν ὡς πρὸς τὸ εἶναι αὐτῶν ἐν τῷ

ζυμοῦσθαι. Χάριν δὲ συντομίας παραλείπομεν τὴν διατριβὴν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου. Μόνον λέγομεν ὅτι πολλοὶ τῶν συγχρόνων δοξάζουσιν ὅτι τὰ μικροζωδάρια ταῦτα πολλαπλασιάζονται ἐν τῇ ζυμώσει καὶ ὅτι τρεφόμενα ἐκ τῶν ὑλῶν μεταβάλλουσι ταύτας διὰ τῆς χωνεύσεως. ἡ ἐκκρίσεως εἰς ἄλλην ποιότητα.

Ὁ Βηχάμπης ἀπέδειξεν ὅτι καὶ ἐν τῇ γάλακτι ἐνυπάρχουσι μικροζύμα, ἐξ ὧν γίνεται ἡ τύρωσις τοῦ γάλακτος (ἡ πῆξις), καὶ ὅτι ταῦτα μεταβάλλονται εἰς βακτηρίδια.

Β'. ΥΓΙΕΙΝΗ ΕΚΑΣΤΟΥ

Περὶ τῆς χρησιμότητος τοῦ ἁλατος ὑπὸ οἰκονομικῇ, ὑγιεινῇ καὶ ἰατρικῇ ἐποψῇ.

Πολλοὶ τῶν οἰκονομολόγων δοξάζουσιν ὅτι τὸ ἅλας πρέπει νὰ φορολογῇται ἀρκούντως, ὑπολογίζοντες τὴν μεγάλην καὶ ἀναπόφευκτον κατανάλωσιν αὐτοῦ. Τὸ θέμα τοῦτο συνεζήτηθη πολλάκις, καὶ πρὸ τινων ἐτῶν ἐτέθη ὑπὸ σφοδρὰν συζήτησιν ἐν τῇ βουλῇ τῆς Γαλλίας, ἀλλ' εἰσέτι μένει ἄλυτον ἡ ἐπικρατοῦσα γνώμη εἶνε ἡ ἐπιβολὴ οὐδενὸς φόρου· διότι τὸ ἅλας εἶνε ἡ μᾶλλον χρήσιμος καὶ ἀναπόφευκτος ὕλη οὐ μόνον πρὸς τὴν ὑγίειαν καὶ ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ὑγίειαν καὶ εὐτράφειαν τῶν κτηνῶν καὶ πρὸς μείζονα παραγωγὴν τῶν γεωργικῶν προϊόντων. Εἶνε λοιπὸν χρήσιμος εἰς τὴν ἰατρικὴν, εἰς τὴν βιομηχανίαν, εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν. Εὐρίσκεται ἐφ' ὅλης σχεδὸν τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον. Ἐμπεριέχουσι πολὺ αἱ θάλασσαι, αἱ ἀλατοῦχοι πηγαί, τὰ ἀλατορρυχεῖα κτλ.

Τὸ ἅλας εἶνε τὸ κοινὸν καὶ παγκόσμιον καρύκειμα παρ' ὅλοις τοῖς ἔθνεσιν, τοῖς ἐσθίουσι σίτον. Μόνον ἄχρηστόν ἐστι παρὰ τοῖς Λάπωσιν, οἵτινες στερούμενοι σίτου στεροῦνται καὶ τῆς ἐκ τούτου τροφῆς. Παρὰ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι τοῖς αἴτω τρεφομένοις εἶνε τὸ ποθητότερον καρύκειμα ἅγαν συντελοῦν πρὸς θρέψιν.

Τὸ ἅλας θεωρεῖται παρὰ τῶν ὑγιεινολόγων ὡς καρύκειμα μᾶλλον ἢ ὡς τροφή· διότι οὐδεὶς δύναται ζῆσαι διὰ βρώσεως μόνου ἁλατος, ἐν ᾧ διὰ βρώσεως κρέατος, χόρτων κλπ. ζῇ. Καὶ ὅμως τὸ ἅλας ἀποτελεῖ συστατικὸν τροφῆς λίαν οὐσιώδες. Ἡ στέρησις τοῦ ἁλατος εἰς τοὺς συνειθισμένους τρώγειν τροφὰς ἀλατισμένας εἶνε λίαν ἐπαισθητὴ καὶ ταλαίπωρος. Ὅταν κατὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς

ἐπολιορκήθησαν Εὐρωπαῖοι ἐντὸς φρουρίου παρὰ τῶν ἀγρίων κατοίκων αὐτῆς, καὶ τοὶ εἶχον τροφὰς ἀφρόνους, καὶ ὅμως διότι ἐστεροῦντο ἁλατος, ὑπέστησαν τὰς φρικωδεστέρας ταλαίπωρίας τῆς ἀνεπαρκοῦς τροφῆς.

Ἡ χρῆσις τοῦ ἁλατος εἶνε παναρχαιοτάτη, καὶ ἴσως ἀρχεται ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἀρτι πεπολιτισμένου ἀνθρώπου. Ὁ Ὀμηρὸς θέλων ὑποδείξει τὰ συστατικὰ πεπολιτισμένου τινὸς λέγει·

«Οὐδὲ θ' ἄλῃσσι μεμιγμένον εἶδαρ ἔδουσι» (Ὁ. Ψ. 270).

Παρ' ἡμῖν διατηρεῖται παρὰ τῷ λαῷ ἡ αὐτὴ ἐννοια περὶ τῆς χρῆσεως τοῦ ἁλατος παρὰ πεπολιτισμένων ἀνθρώπων· λέγουσι «δὲν τρώγομεν τὸ ψωμὶ ἀνάλωτον».

Οἱ ποιμένες δίδουσιν ἅλας εἰς τὰ ποίμνια ὅπως παχύνωσι ταῦτα, καὶ θεραπεύσωσιν ἐκ τῆς νόσου τοῦ ἥπατος χλαπάτζας καλουμένας. Οἱ ἵπποκόμοι δίδουσιν ἅλας εἰς τοὺς ἵππους ἵνα εὐτραφεστέροις τούτους καταστήσωσι. (περὶ τῆς ἐπωφελοῦς χρήσεως τοῦ ἁλατος ἴδε καὶ Συνέκδημον Ὑγιεινῇ ἐκδ. Β' σελ. 238),

12 κόκκοι ἁλατος ἀρκοῦσιν ἐκάστῳ καθ' ἐκάστην πρὸς τροφὴν αὐτοῦ παρ' Εὐρωπαίοις, παρ' ἡμῖν τὸ διπλάσιον.

Περὶ ἐγγέλυος (χελίου).

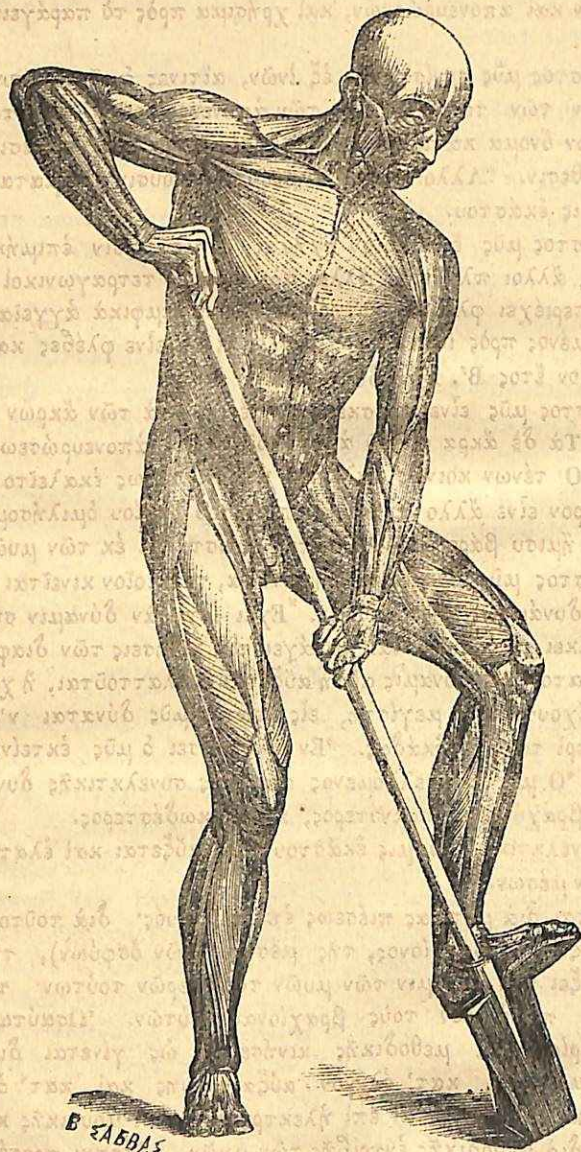
Ἡ ἐγγελυς εἶνε δύσπεπτος τροφή διὰ τε τὸ πολὺ λίπος καὶ τὸν βίον αὐτῆς εἰς τόπον ἐλώδη. Τρώγεται πάντοτε ὅπτη ἢ τιγανητὴ, ἀφ' οὗ ἐκδαρῇ, κοπῇ εἰς τεμάχια, ἀλατισθῇ καὶ ἐν ὀβελῷ διαπεραθῇ τεθειμένων ἐν τῇ μεταξὺ φύλλων βαίτων.

Καθίσταται εὐπεπτος, ἐὰν βρωθῇ μετὰ ἀφρόνου ὁποῦ λεμονίου. Τὸ γὰρ λεμόνιον τονικὸν τοῦ στομάχου ἐστὶ καὶ κατασπρεπτικὸν τῶν μικροζωδάρων, τῶν τὰ μιάσματα ἀποτελούντων. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἐκφράζει ἡ δημώδης παράδοσις. Λέγουσιν ὅτι συλληφθεῖσα ἐγγελυς ὑπ' ἀνθρώπου ἐφώνει πρὸς τὴν ἐαυτῆς μητέρα. Μητέρα, ἀνθρώπος με συνέλαβε! αὕτη ἀπεκρίνατο: μὴ φοβεῖσαι. Με ἐκδέρει. Μὴ φοβεῖσαι. Με κόπτει. Μὴ φοβεῖσαι. Με τηγανίζει. Μὴ φοβεῖσαι. Μοὶ ρίπτει λεμόνιον. Τώρα ἐχάθη.

Ὅπερ ἐμφαίνει ὅτι τὸ λεμόνιον καταστρέφει τὴν ἐπιβλαβὴ ἰδιότητα αὐτοῦ, ἣν διατηρεῖ ὅπως δῆποτε ἄλλως καὶ ἀν παρασκευασθῇ πρὸς βρώσιν. (Διεξοδικώτερον ἴδε Συνέκδ. Ὑγιεινῇ ἐκδ. Β' σ. 218).

Γ'. ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ.

Περὶ μυῶν (μυολογία).

Οἱ μῦς τοῦ ἀνθρώπου, ὅσο φαίνονται, ὅταν ἀφαιρεθῇ τὸ δέρμα, καὶ οἱ ὑπὸ τὸ δέρμα στεατώδεις καὶ ἀπονευρωτικοὶ ἱστοί.

Οἱ μῦς εἰσὶν ὄργανα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐρυθρὰ, σαρκώδη, ἰνώδη, συνελκόμενα, ἐπὶ τῶν ὀστέων προσηρμοσμένα διὰ τῶν τενόντων καὶ ἀπονευρώσεων, καὶ χρήσιμα πρὸς τὸ παράγειν διαφορὸς κινήσεις.

Ἐκαστος μῦς συνίσταται ἐξ ἰνῶν, αἵτινες ἐνοῦνται συνήθως μετὰ τῶν ἰνῶν τῶν τενόντων καὶ τῶν ἀπονευρώσεων. Ἐκαστος μῦς ἔχει καὶ ἴδιον ὄνομα κατὰ τὴν χρῆσιν, θέσιν, σχῆμα, ἔκτασιν, διεύθυνσιν, σύνθεσιν. Ἄλλοι ὁμως ἀνατόμοι δίδουσιν ὀνόματα κατὰ τὰς ἐξαρτίσεις ἐκάστου.

Ἐκαστος μῦς ἔχει ἴδιον σχῆμα, οἱ μὲν εἰσὶν ἐπιμήκεις, οἱ δὲ βραχεῖς, ἄλλοι πλατεῖς, ἄλλοι τριγωνικοὶ, τετραγωνικοὶ κλπ. Ἐκαστος ἐμπεριέχει φλέβας, ἀρτηρίας, νεῦρα, λεμφικὰ ἀγγεῖα, καὶ εἶνε προωρισμένος πρὸς ἰδίαν ἐνέργειαν. (τί δὲ εἶνε φλέβες καὶ ἀρτηρίαι ἰδὲ Φοῖβον ἔτος Β'. 23. 38).

Ἐκαστος μῦς εἶνε προσκεκολλημένος διὰ τῶν ἄκρων αὐτοῦ ἐπὶ ὀστέων. Τὰ δὲ ἄκρα αὐτοῦ ἀποτελοῦνται ἐξ ἀπονευρώσεων ἢ ἐκ τένοντος. Ὁ τένων κοινῶς καλεῖται νεῦρον, οὕτως ἐκαλεῖτο ἀρχαίῳθεν ἐν ᾧ νεῦρον εἶνε ἄλλο πρᾶγμα, περὶ τοῦ ὁποῖου ὀμιλήσομεν ἀκολούθως. Τὸ ἥμισυ βάρος τοῦ σώματος συνίσταται ἐκ τῶν μυῶν.

Ἐκαστος μῦς εἶνε ἴδιον μηχανήμα, τὸ ὁποῖον κινεῖται διὰ τῆς κινήτικης δυνάμεως τῶν νεύρων. Ἐχει ἰσχυράν δύναμιν συνελκτικὴν, δι' ἧς ἔλκει τὸ ὄστρον, καὶ παράγει τὰς κινήσεις τῶν διαφορῶν μερῶν τοῦ σώματος. Ἡ δύναμις αὕτη αὐξεται ἢ ἐλαττοῦται, ἢ χαλαροῦται καλῶς ἔχοντα εἶνε μεγίστη, εἰς λεπτόν μῦς δύναται ν' ἀνθέξῃ εἰς βάρος περὶ τὰς 3 ὀκάδας. Ἐν ἀναπαύσει ὁ μῦς ἐκτείνεται αὐτομάτως. Ὁ μῦς συσπλεγόμενος διὰ τῆς συνελκτικῆς δυνάμεως του γίνεταί βραχύτερος, πυκνότερος, καὶ ὀγκωδέστερος.

Ἡ συνελκτικὴ δύναμις ἐκάστου μυὸς αὐξεται καὶ ἐλαττοῦται διὰ διαφορῶν μέσων.

Αὐξεται δὲ μετρίως πίεσεως ἐπὶ τοῦ μυός διὰ τοῦτο ἡ μετρία περισφιγῆς τοῦ βραχίονος, τῆς μέσης (τῶν ὀσφύων), τῆς κνήμης, κλπ. αὐξεί τὴν δύναμιν τῶν μυῶν τῶν μερῶν τούτων. τὸ πάλαι οἱ ἀθληταὶ περιέδεον τοὺς βραχίονας αὐτῶν. Ὡσαύτως αὐξεται διὰ μετρίως καὶ μεθοδικῆς κινήσεως, ὡς γίνεται διὰ μεθοδικῆς σωμαστικῆς, κατ' ὀλίγον αὐξανόμενης καὶ κατ' ὀλίγον ληγούσης, καθάπερ γίνεται ἐπὶ ἡλεκτρισμοῦ, ἐπὶ μουσικῆς κλπ. Ὡσαύτως καὶ διὰ μεθοδικῆς ἐντριβῆς τῶν μυῶν. Αὐξεται προσέτι διὰ τῆς πόσεως μετρίου ποσοῦ οἴνου, ὀπίου (ἰφιονίου). Ὅξεϊαι φλογιστικαὶ νότοι καὶ τινες ἐγκεφαλικαὶ διαταράξεις ἐπαυξάνουσι τὴν δύναμιν ταύτην τῶν μυῶν, ὡσαύτως καὶ ἡ πόσις τινῶν ἀρωματικῶν

ὕλων. τὸ ψῦχος αὖξει τὴν συσταλτικὴν δύναμιν τῶν μυῶν, τὸ δὲ πολὺ σκληρύνει τούτους καὶ δυσκίνητους ποιεῖ. Τὸ ἀνθρακικόν, καὶ τὸ θειῶδες ὄξύ, καὶ τὸ ὕδωρ ἐλαττοῦσι τὴν συνελκτικὴν ταύτην δύναμιν. Διὰ δὲ τῆς ὑπερβολικῆς, σωματικῆς καὶ πάσης σωματικῆς ἐργασίας οἱ μῦς ἀποστεροῦνται τῆς συνελκτικῆς καὶ τῆς χαλαρωτικῆς δυνάμεως αὐτῶν, σκληρύνονται καὶ καθίστανται δυσκίνητοι. Οὕτως ἀποτελεῖται ὁ κάματος, ὁ κόπος. Τούτου ἕνεκεν καὶ ὁ Τουρκοφάγος Νικηταρᾶς μετὰ τὴν μάχην τοῦ δράμαλη ἡ κρατοῦσα τὸ ξίφος χεῖρ αὐτοῦ ἀπεσκληράνθη καὶ δὲν ἠδύνατο ἀφίεναι τὸ ξίφος.

Ἐλαττοῦται ἡ συνελκτικὴ δύναμις τῶν μυῶν καὶ διὰ τῆς διαρκούς ἀναπαύσεως καὶ ἀκινήσεως, ἥτις ὅμοι, ἐὰν διαρκῇ ἐπὶ πολὺ ἀδιαλείπτως, ἐπιφέρει καταστροφὴν τῆς ἐλκτικῆς δυνάμεως καὶ ἀτροφίαν εἰς τοὺς μῦς· διὰ τοῦτο οἱ μαλθακοί, οἱ διατηροῦντες ἀκίνητον μέλος τοῦ σώματος καθίστανται δυσκίνητοι. Πολλοὶ ὕλοι, αἵτινες αὖξουσιν, ὡς ἐρρέθη, τὴν δύναμιν τῶν μυῶν ὑπὸ μικρὰν δόσιν χρώμεναι, ὑπὸ μεγάλῃν ἐλαττοῦσι ταύτην καὶ χαλαροῦσι τοὺς μῦς, π. χ. τὸ ὅπιον ὑπὸ ποσὸν ἱκανὸν ἐπαλειφέν ἐπὶ μυὸς παραλύνει τοῦτον, τ' αὐτὸ γίνεται καὶ ὅταν ὑπὸ περισσώτερον ποσὸν ληφθῇ ἐσωτερικῶς· ἐν ᾧ ὑπὸ μικρὰν δόσιν αὖξει τὴν δύναμιν τῶν μυῶν. Ἡ μεγάλη θερμότης, τὰ πολὺ θερμὰ λουτρά, αἱ σφοδραὶ πλῆξεις, αἱ μεγάλαι πίεσεις, κλπ. χαλαροῦσι τὸ δὲ μεγάλο πάχος λεπτύνει καὶ χαλαρώνει τούτους.

Αἱ ὀξεῖαι φλογιστικαὶ νόσοι, αἵτινες ἐν τῇ ἀκμῇ αὐτῶν αὖξάνουσι τὴν συνελκτικότητα τῶν μυῶν, ἐπιφέρουσι μετὰ τὴν λύσιν τῆς νόσου σημαντικὴν ἐλάττωσιν ταύτης, διὰ τοῦτο εἰς τὰς ὀξυτάτας νόσους ἡ ἀνάρρωσις γίνεται βραδεῖα.

Ἐξ ὅλων τῶν ἐπὶ τῶν μυῶν ἐπενεργούντων μέσων, ὁ ἡλεκτρισμὸς παρέχει τὰ προφανέστερα ἀποτελέσματα. Ὁ ἡλεκτρισμὸς ἐνεργεῖ εἰδικῶς ἐπὶ μόνων τῶν μυῶν μεθοδικὸν καὶ μέτριον, καὶ διαλείπόντως, καὶ μὴ πολὺ διαρκοῦν ρεῦμα ἡλεκτρισμοῦ ἐπισταμένως ἐφαρμοζόμενον ἐπὶ μυὸς αὖξει τὴν συνελκτικὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ ἐνισχύει ταύτην· ἐὰν δὲ ἐφαρμωσθῇ ἀνεπιδεξίως, ἰσχυρῶς καὶ πολὺ διαρκῶς, ἐπιφέρει κάματον καὶ αὐτὴν τὴν καταστροφὴν τῆς συνελκτικῆς δυνάμεως, ἥτοι τὴν παραλυσίαν τοῦ μυός· διὰ τοῦτο τινὲς ἀδαεῖς εἰς τὴν χρῆσιν τῆς σημαντικῆς ταύτης δυνάμεως τοῦ ἡλεκτρισμοῦ ἐπὶ πᾶσι βλάβας καὶ παραλυσίας, ἀντὶ θεραπείας καὶ ὠφελείας. Ὁ ἡλεκτρισμὸς ἔχει ἐπὶ τῶν μυῶν τὴν ιδιότητα τῶν νεύρων. Τὰ νεῦρα παρέχουσι τὴν κίνησιν καὶ τὴν εὐαίσθησιν, ὅθεν καὶ ὁ ἡλεκτρισμὸς ἀντικαθίστησι ταῦτα. Διὰ τοῦτο παρέχει καὶ εἰς τὰ νεῦρα τὰς ιδιότητάς ταύτας, ὅταν τὰς στερηθῶσι. Ἐντεῦθεν, ὅταν τὰ νεῦρα ἔχωσιν ὑπερβάλλουσαν δύναμιν, ὁ ἡλεκτρισμὸς δὲν ἐνεργεῖ

πρὸς θεραπείαν. Διὰ τοῦτο τοὺς ὑστερισμούς, καὶ τινὰς ἰδιοπαθεῖς τρόμους ὁ ἡλεκτρισμὸς δὲν θεραπεύει.

Καὶ ἡ αὖξσις τῆς συνελκτικῆς δυνάμεως τῶν μυῶν ἀποτελεῖ τὸ ῥωμαλαῖον σῶμα, τὴν ῥώμην. Ἡ συνελκτικὴ δύναμις τῶν μυῶν καλεῖται ἐξ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς ἕς.

Ἡ κίνησις καὶ ἡ ἀνάπαυσις ἀμοιβαίως ἐνεργοῦντα ἐπαυξάνουσι τὴν συνελκτικὴν τῶν μυῶν δύναμιν. Ἐπὶ 6 μῆνας μεθοδικῆς γιγνόμενα ἡ σωμασκία ἐπὶ φυσκωνίοντος (πολυσάρχου), τοὺς μὲν μῦς καθίστησιν ὀγκωδεστέρους, τὸ δὲ βᾶρος καὶ τὸ πάχος ἐλαττώνει. Εἰς τοὺς γέροντας οἱ μῦς γίνονται σκληροὶ καὶ δυσκίνητοι.

Ἡ κρεατῶδης τροφή ἐνισχύει τοὺς μῦς καὶ τρέφει αὐτούς.

Ἡ συνελκτικὴ δύναμις τῶν μυῶν διατηρεῖται καὶ μετὰ θάνατον, καὶ ἀποτελεῖ τὴν νεκρικὴν δυσκαμψίαν. Διαρκεῖ ἡ συνελκτικὴ αὕτη δύναμις τόσον περισσώτερον χρόνον, ὅσον τὸ ζῶον ἔχει ὀλιγωτέραν ἀνάγκην ἀναπνοῆς ἀέρος, ὡς εἰσὶ τὰ ἐρπετὰ, τῶν ὁποίων τὰ μέλη ἀποκοπέντα τοῦ σώματος διαρκοῦσι ἐπὶ πολὺ κινούμενα.

Εἰς τὸν ἄνθρωπον ἡ μετὰ θάνατον διάρκεια τῆς συνελκτικότητος τῶν μυῶν διαφέρει κατὰ τὰ αἷτια τοῦ θανάτου καὶ τῆς σωματικῆς καταστάσεως. (ἰδὲ Συνεκδ. Πατριδικαστικῶν Τ. Β'. σελ. 297).

Δ'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ.

Περὶ ἰδρώτος τῶν ποδῶν.

Ἐξ ὅλων τῶν τοπικῶν ἰδρώτων τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου οἱ τῶν ποδῶν ἰδρώτες ὄξουσι μετὰ βαρείας ἀποφορᾶς, ἥτις ἐνίοτε καθίσταται ἀνυπόφορος. Ἡ πίζα (πατοῦσα) τῶν ποδῶν καθίσταται ἐρυθρά, ὀλίγον ἐξοιδημένη καὶ ἐπίπονος ἐνίοτε εἰς τὸ βάδισμα. Ὁ ἰδρῶς οὗτος καλεῖται γράσος (γράσος, δὲ καλεῖται καὶ ἡ σαρία τῶν προβάτων).

Ὁ ἰδρῶς τῶν ποδῶν προέρχεται ἐξ ἰδίας τινὸς δυσκράσιος τοῦ σώματος. Γίνεται ἡ ἐκκρίσις αὕτη ἐξ ἐρυθήματος ἐκζεματώδους ἐπὶ τῆς πίζας τῶν ποδῶν, ὡς ἐνίοτε συμβαίνει εἰς τινὰς καὶ ἐπὶ τῆς παλάμης τῶν χειρῶν. Ἐὰν ὁ τοιοῦτος ἰδρῶς γίνηται διαρκῶς ἐπὶ τῶν ποδῶν, ὅπερ συμβαίνει περισσώτερον κατὰ τὰς θερμὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους, καὶ δὲν θεραπευθῇ ἐγκαίρως, δὲν πρέπει νὰ γείνη θεραπεία πρὸς τὴν ταχείαν ἐξάλειψιν αὐτοῦ· διότι τὸ ἐκζεματώδες ἐρύθημα ἐνδέχεται νὰ μετασταθῇ εἰς ἄλλο μέρος τοῦ σώματος, καὶ τότε τὸ κακὸν γίνεται δεινότερον. Ἐνίοτε μεθίσταται εἰς τὰ κρύφια μέρη,

καὶ ἀποτελεῖται ἀνησυχαστικὸν ἔκζεμα, τὸ ὁποῖον ἐξάπτεται τὴν νύκτα ἐν τῇ κλίνῃ καὶ διατάραξιν ἐπιφέρει. Ἄλλοτε καθίσταται ἐπὶ τῆς κνήμης, ἐπὶ τῶν βραχιόνων, ἐπὶ τῶν ὤτων καὶ ἀλλαχοῦ, καὶ ἐνίοτε μεταβαίνει καὶ εἰς τὰ ἐντὸς· τότε φέρει γαστρικὰς ταραχάς, ἐντεραλγίας κλπ. ἐνίοτε μεθίσταται εἰς τὸν φάρυγγα, καὶ εἰς τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν καὶ εἰς τοὺς βρόγχους, καὶ ἐπιγίγνεται βῆξ χρόνιος. Ἐνίοτε μεθίσταται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν ἀρθρώσεων τῶν ποδῶν, καὶ ἀποτελεῖ ποδάγραν ἢ ρευματισμούς τῶν ἄρθρων.

Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ μὴ θεραπευθῇ ταχέως ὁ ἰδρῶς τῶν ποδῶν, ἀλλὰ κατ' ὀλίγον. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον πρέπει οἱ ἰδρῶντες πόδες νὰ νίπτονται δις καὶ τρις τῆς ἡμέρας διὰ χλιαροῦ ἀπλοῦ ἢ ἀλατούχου ὕδατος· οὐδέποτε διὰ ψυχροῦ· νὰ ἀλλάζωνται τὰ κάλτσια (αἱ κάλτζαι) καθ' ἑκάστην, καὶ τὰ ὑποδήματα, ἵνα μὴ διατηρῶνται ὑγρὰ ἐκ τοῦ ἰδρώτος· ἐντὸς τῆς οἰκίας νὰ βαδίξῃ γυμνοὺς τοὺς πόδας κατὰ τὰς θερμὰς ἡμέρας.

Ἐὰν ὁ ἰδρῶς ἐπιμένῃ, πρέπει νὰ ἀλείφωνται αἱ πέζαι διὰ ὑγροῦ ἄπαξ ἢ δις τῆς ἡμέρας, συνισταμένου ἐκ βάμματος πταρνικῆς (ἄρνικας) δραμίων 20 μετὰ 4 δραμίων βάμματος πεπέρως, ἢ κοκκίνης πιπερίας.

Ὅταν ὅμως ταχέως ἐξαφανισθῶσιν οἱ τῶν ποδῶν ἰδρῶτες, καὶ γαίην μετὰστασις εἰς τὰ ῥηθέντα μέρη, εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐπανέλθωσιν οἱ ἰδρῶτες οὗτοι. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον λάβε μάλλινον ὕφασμα ἐκ φλανέλας καὶ πασπατίσον δι' ὀλίγης κόνεως ἀσθέστου μετὰ ἀμμωνιακοῦ ἁλατος, καὶ ἐπίθεε τὸ ἐσπέρας ἐπὶ τῆς πέζας, ἢ ποιεῖ ποδόλουτρα μετὰ ὕδατος καὶ ἀμμωνιακοῦ ἁλατος· ἀλλὰ τὸ ποδόλουτρον πρέπει νὰ ᾔνε ὀλίγον ὥστε νὰ ἐμβρέχῃ μόνον τὰς πατούσας (πέζας).

Ἐὰν δὲν κατορθωθῇ ἡ ἐπάνοδος τοῦ τῶν ποδῶν ἰδρώτος, καὶ ἡ μετὰστασις ἐπιμένῃ, ἀνοιξὸν φρεάτιον (φουντανέλλαν) ἐπὶ τοῦ ποδός, ἵνα δι' αὐτοῦ ἐκρέῃ ἡ δρυμεῖα ὕλη, τὴν ὁποῖαν ἡ φύσις ποθεῖ ν' ἀποβάλλῃ ἐκ τοῦ σώματος, ὡς ἐχθρὴν τῆς ζωικῆς ὑπάρξεως.

Οἱ πόδες τῶν ἀρρώστων, ὡς καὶ τῶν πασχόντων τοὺς πόδας ἐκ ρευματισμῶν ἢ νεύραλγιων, κλπ. πρέπει νὰ διατηρῶνται θερμοὶ τὴν νύκτα καλῶς κεκαλυμμένοι, νὰ φορῶσι δὲ καὶ κάλτζας. Πολλοὶ ἀσθενεῖς ὑφίστανται βρῦτάτα συμπτώματα ἐκ τῆς περιψύξεως τῶν ποδῶν, ἐπεὶ δὴ διακόπτεται ἡ ἀδηλὸς διαπνοὴ αὐτῶν.

Οἱ καλῶς ἔχοντες καὶ ἰδρῶντες πολὺ μετριάζουσι τοὺς ἰδρῶτας διὰ τῆς βρώσεως ὀπωρῶν ἰδίως πεπόνων καὶ μηλοπεπόνων, τῆς ἀποχῆς πολλῆς κρεοφαγίας καὶ βρώσεως χεδροπῶν (ζερεβατικῶν).

Ε'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑ.

Ἄμβαρρον (ambarum griseum)

Εἶνε ὕλη ὀγκώδης καὶ ἀπαλὴ ὡς ὁ κηρός, χρώματος λευκοφαίου, καὶ ἐλαφρότερον τοῦ ὕδατος, τήκεται εὐκόλως· ἔχει ὀσμὴν εὐώδη, ἰσχυράν ὡς τὴν τοῦ μόσχου. Εὐρίσκεται εἰς τὰς ὄχθας τῆς θαλάσσης τῆς νήσου Μαδαγασκάρ, ἐπιπολάζει ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἐνθεν τὴν συλλέγουσιν.

Ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἠγνοεῖτο ἡ πηγὴ τῆς παραγωγῆς τῆς ἀρωματικῆς ταύτης ὕλης, ἐγνώσθη δὲ ὅτι ἐκπηγάζει ἐκ τοῦ μεγαλειτέρου θαλασσοῦ ἰχθύος, τοῦ καλουμένου φουσητῆρος μακροκεφάλου, ἐξ οὗ ἐκπηγάζει καὶ τὸ κητόσπερμα. Εἶνε δὲ ὁ ἰχθύς οὗτος τὸ κῆτος ἡ φάλαινα.

Ἡ ὕλη τοῦ ἀμβάρου γίνεται ἐκ τοῖς ἐντοσθίοις τοῦ ζώου τούτου ἐνεκα νόσου τινός, τὴν ὁποῖαν ἀποβάλλει καὶ ἐπιπολάζει ἐπὶ τῆς θαλάσσης.

Τὸ δὲ κητόσπερμα εὐρίσκεται ἐντὸς τῶν μεγάλων κοιλοτήτων τοῦ ἐμπροθίου μέρους τοῦ κρανίου τοῦ ἰχθύος τούτου· εἶνε ὕλη στερεὰ, λευκὴ, ἡμιδιαφανής, ἀδιάλυτος εἰς τὸ ὕδωρ, διαλυτὴ δὲ εἰς τὰ ἔλαια, οἶνόπνευμα, καὶ αἰθέρα.

Τὸ ἀμβαρρον ὡσαύτως διαλύεται εἰς τὰ ἔλαια, τὸ οἶνόπνευμα, καὶ τὸν αἰθέρα, ἐξ αὐτοῦ γίνεται βάμμα τοῦ ἀμβάρου, χρήσιμον εἰς τὴν μυρεψικὴν καὶ εἰς τὴν ἰατρικὴν· ἐνεργεῖ ἰδίως ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος· κυρίως δὲ εἶνε τὸ ἰσχυρότερον ἀφροδισιακόν. Ὁφελεῖ κατὰ τῶν νευρώσεων, κατὰ τῶν σπασμῶν, κατὰ τοῦ ἀδυναμικοῦ πυρετοῦ, κλπ.

Ζ'. ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΗΣ ΣΕΛΗΝΗΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ

διὰ τοῦ φωτός καὶ τῆς θερμότητος αὐτῆς.

Ὑπολογίζεται ὅτι τὸ ἐκ τῆς σελήνης ἐκπεμπόμενον θερμογόνον εἰς τὴν γῆν μετὰ τοῦ φωτός ἔχει θερμότητα πλέον τῶν 100°· ἦτοι

μείζων· τοῦ ζέοντος ὕδατος. — Τὸ ποσὸν τοῦτο, διερχόμενον διὰ τῆς ἀτμοσφαίρας προσαπαντὰ τ' ἀνώτατα στρώματα τῶν νεφῶν ὑπὸ ὕψος 5,000 μέτρων, ὧν τοὺς πεπυκνωμένους ἀτμούς, ἦτοι τὰ νέφη, προσβάλλον, διαθερμαίνει, διαστέλλει, καὶ οὕτω τοὺς διασκεδάζει καὶ διαλύει τὰ νέφη ἐκεῖνα, ἐφ' ὧν σχεδὸν καθέτως ἐπιπίπτουσιν αἱ ἀκτῖνες αὐταὶ διότι πάντοτε τὸ φῶς καὶ ἡ θερμότης ὅσον καθέτως πίπτουσι τόσον ἰσχυρότερον ἀποτέλεσμα ἐπιφέρουσιν. Ἀλλ' ὅπως οἱ ἀτμοὶ διασταλῶσι καὶ διασκεδασθῶσι, πρέπει νὰ ἀπορροφῶσιν ἱκανὸν θερμογόνον· τοῦτο ἀπολαμβάνουσιν ἐκ τοῦ ἐπ' αὐτῶν προσπίπτοντος σεληνιακοῦ, ὅπερ κατὰ μέγα μέρος ἀπορροφῶσι· τὸ δὲ ὑπόλοιπον κατ' ὀλίγον ἀπορροφούμενον ἐκ τῶν κατωτάτων στρωμάτων τοῦ ἀέρος, ἐκλείπει πρὶν ἔτι φθάσῃ ἐπὶ τῆς γῆς· ὥστε φθάνει ἐπὶ ταύτης μόνον τὸ φῶς. Διὰ τοῦτο ἐνθεν διέρχεται τὸ τῆς σελήνης φῶς ἐν νηνεμία, διαλύονται τὰ νέφη· ἐκ τούτου καὶ οἱ ναυτικοὶ γάλλοι, καὶ ἄλλοι, λέγουσιν ὅτι ἡ σελήνη τρώγει τὰ νέφη (la lune mange les nuages).

Ἀλλὰ καὶ νέφη ἐὰν μὴ τύχωσι πεπυκνωμένα ἐπὶ τῶν ἀνωτάτων στρωμάτων τῆς ἀτμοσφαίρας, πάλιν τὸ θερμογόνον ἐξαφανίζεται διὰ τῆς διόδου τοῦ εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν· διότι ἀπορροφᾶται διερχόμενον ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἀέρος, εὐρισκομένου ψυχροτάτου ἐπὶ τῶν ἀπωτάτων στρωμάτων· οὕτω λοιπὸν εἴτε ἐκ τῶν νεφῶν, εἴτε ἐκ τοῦ ψύχους τῶν ἀνωτάτων στρωμάτων τῆς ἀτμοσφαίρας τὸ σεληνιακὸν θερμογόνον ἀπορροφᾶται καὶ ἐξαφανίζεται σχεδὸν ὁλοσχερῶς ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ πρὶν ἀφίχθῃ ἐπὶ τῆς γῆς· διὰ τοῦτο τὸ σεληνιακὸν φῶς σχεδὸν στερεῖται θερμογόνου ὡς μὴ καταφανοῦς γινομένου εἰς τὰ συνήθη θερμομέτρα ἐν Εὐρώπῃ. Μόνον διὰ θερμοσκοπίου καὶ διὰ τῶν φυτῶν *minasa ciliata* καὶ *hudica* γίνεται καταφανὲς διὰ παραγομένων κινήσεων αὐτῶν. Εἶνε δὲ περιέργον ὅτι οἱ ἀρχαῖοι, καίτοι ἐσπεροῦντο θερμομέτρων καὶ θερμοσκοπίων, καὶ ὅμως ἔλεγον ὅτι «ἀσθενὲς καὶ τὸ σελήνης θερμόν.» (Πλουτ. αἰτίαι φυσικαί).

Τοῦτο ὅμως αἰτιολογεῖται· διότι ἐν Ἑλλάδι, ἐνθα αἱ τῆς σελήνης ἀκτῖνες πίπτουσι σχεδὸν καθέτως, (καθότι ἀπέχουσι τῆς καθέτου περὶ τὰς 60 μόνον μοίρας, τῆς σελήνης ἐκλινομένης τοῦ ἰσημερινοῦ ἀνὰ 300), ὅταν ὁ οὐρανὸς ᾗεν αἰθριὸς καὶ ἡ νύξ νήνεμος καὶ προσβάλληται τις διαρκῶς ὑπὸ τοῦ σεληνιακοῦ φωτός, αἰσθάνεται αἰσθησὶν θερμότητος.

Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου πολλοὶ τῶν Εὐρωπαίων ἐνησχολήθησαν, ὁ Τενερφόω καὶ ὁ Σμιθ, ὑπελόγισαν ὅτι τὸ τῆς σελήνης θερμογόνον παρέχει θερμότητα ἐπὶ ὕψους 3,500, μέτρων ὅσον φλόξ λαμπάδος ἐν ἀποστάσει 11 μέτρων.

Οὕτω λοιπὸν ἡ σεληνιακὴ θερμότης ἀπορροφᾶται ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ, καὶ ἀρχεται σχεδὸν μόνον τὸ φῶς τῆς σελήνης, ὅπερ ἐστίν, ὡς ἔρρέθη, 300,000 ἀσθενέστερον τοῦ ἡλιακοῦ φωτός. Καὶ ὅμως τὸ οὕτως ἀσθενὲς τοῦτο σεληνιακὸν φῶς ἔχει ἰδίας τινὰς ιδιότητες, δι' ὧν σημαντικὰ ἀποτελέσματα παράγει ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἰδιότητες τοῦ σεληνιακοῦ φωτός.

Τὸ φῶς τῆς σελήνης ἔχει τὴν ιδιότητα τοῦ ἐξατμίζειν τὸ ὕδωρ, καίτοι στερεῖται ἱκανοῦ θερμογόνου, ὅταν ἐνεργῇ νηνεμίας οὕσης· διότι καὶ ὁ ἀτμός καὶ ἡ ἐν γένει κίνησις τοῦ ἀέρος ἐπαυξάνει τὴν ἐξάτμισιν καὶ ἄνευ θερμότητος. — Τὴν ιδιότητα ταύτην τοῦ σεληνιακοῦ φωτός ἀπέδειξε πειραματικῶς ὁ Μιλ. Ἐδβάρσης.

Ἐλαβε δύο ἀγγεῖα καθ' ὅλα ἴσα, ἐν ἐκάστῳ ἔθηκεν ἴσον ποσὸν τοῦ αὐτοῦ ὕδατος, καὶ θέτας ἀμφοτέρω ὑπὸ τὸ ἡλιακὸν φῶς, ἐκάλυψε ὑπόθεν τὸ ἐν τούτων ἀλεξήλιον (ὀμβρέλας), ἵνα μὴ προσβάλληται ἐκ τοῦ σεληνιακοῦ φωτός· οὕτως ἀφῆκε ταῦτα ἐπὶ 9 ἡμέρας μεθ' ἃς ζυγίσας τὸ ὕδωρ ἐκάστου εὗρεν ὅτι τὸ τοῦ ἀκαλύπτου ἀγγείου ἐζύγισεν ὀλιγότερον κατὰ γραμ. 2 $\frac{1}{8}$ τοῦ κεκαλυμμένου. Ἐκ τούτου δῆλον ἐγένετο ὅτι τὸ φῶς τῆς σελήνης ἐπενήργησεν εἰς τὴν μείζονα ἐξάτμισιν. Ἐκ τούτου ἔπεται ὅτι ὅσον πληρεστέρα εἶνε ἡ σελήνη φῶτος, καὶ ὅσον τοῦτο ἐπὶ τὴν κάθετον πίπτει, τόσον μᾶλλον ἡ ἐξάτμισις γίνεται μείζων· ὅθεν κατὰ τὴν πανσέληνον ἡ ἐξάτμισις τὴν νύκτα γίνεται περισσοτέρα. Καὶ ἡ χιών τήκεται περισσότερον τὴν νύκτα ἐν καιρῷ πλήρους σελήνης.

Ἡ θερμότης τοῦ φωτός τῆς σελήνης κατὰ νεωτάτας παρατηρήσεις αὖξεται κατὰ τὸν Α'. τετραγωνισμὸν καὶ ἐλαττοῦται κατὰ τὸν Β', ἦτοι ἀπὸ τῆς 7 μέχρι τῆς 21 ἡμέρας, τοῦ σεληνιακοῦ μηνός· τοῦτο ἰδίως γίνεται κατ' ἔτος κατὰ τοὺς μῆνας Μάρτιον, Ἀπρίλιον καὶ Μαΐον.

Ὅταν ἡ σελήνη εὐρίσκεται εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον, προκαλεῖ ψυχρὰ ρεύματα βόρεια, ὅταν κῆται εἰς τὸ βόρειον, προκαλεῖ νότια θερμὰ.

Κατὰ τοὺς μῆνας Φεβρουάριον, Μάρτιον, Ἀπρίλιον, Μαΐον, ἡ σελήνη κεῖται κατὰ τὴν 6 ἢ 7 ἡμέραν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ βορείου ἡμισφαίριου· κατὰ δὲ τὴν 21 ἡμέραν κεῖται κατὰ τοὺς μῆνας τούτους ἐπὶ τοῦ νοτίου· ὥστε κατὰ τὸν Α'. τετραγωνισμὸν ὑπάρχει θερμότης καὶ κατὰ τὸν Β'. ψυχρότης.

Αἷτια θανάτου νοσούντων.

Ἐκ τῶν 10 ἀποθνήσκόντων οἱ 4 ἀποθνήσκουσιν ἐκ τῶν περιποιουμένων τὸν ἄρρώστον καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ἄρρώστου· διότι συνήθως οἱ τὸν ἄρρώστον περιποιούμενοι οὐ καλῶς ἐκτελοῦσι τὰς τοῦ ἱατροῦ διαταγὰς κατὰ τὴν χρῆσιν τῶν φαρμάκων καὶ τὴν διαίταν· ἐκτὸς τῶν διαταγῶν τοῦ ἱατροῦ, μεταχειρίζονται καὶ ἴδια φάρμακα κατὰ προτροπὴν τῶν παρατυχόντων· δίδουσι τροφὴν καὶ ποτὸν περισσότερα, καὶ ἐνίοτε ἰδίας ἐκλογῆς· δὲν προσέχουσι τὴν νύκτα πρὸς τὴν προσήκουσαν κάλυψιν τοῦ ἄρρώστου, ἰδίως τῶν ποδῶν· διότι ἐκ τῆς περιψύξεως τούτων δεινὰ γίνονται. Ἐκ τῶν τοιούτων παρεκτροπῶν ἡ νόσος ἐπιβαρύνεται, συμπλέκεται, καὶ ὁ ἀσθενὴς γίνεται θῦμα, ἀνευ γνώσεως καὶ διακρίσεως τῶν ἀληθινῶν αἰτίων. Πᾶν δὲ κακὸν ἀποτέλεσμα ἀποδίδεται εἰς τὸν ἱατρὸν, ἢ εἰς τὸ ἱατρικόν, πρὸς οὐδὲν λογιζομένων τῶν παρεκτροπῶν ἐκ μέρους τοῦ ἀσθενοῦς καὶ τῶν περιποιουμένων τούτων. Ὁ δὲ ἀσθενὴς δυστροπεῖ πρὸς τὴν λήψιν τοῦ ἱατρικοῦ, καταχρᾶται πρὸς βρώσιν καὶ πόσιν κρύφα, ὑποβοηθούμενος παρὰ τῶν περὶ αὐτόν. Πάντα ταῦτα ἐπιβαρύνουσι τὴν νόσον, ἀλλοιοῦσι τὸν χαρακτῆρα αὐτῆς, καὶ ἐπιφέρουσι ἢ κίνδυνον καὶ μῆκυσιν τῆς νόσου ἢ καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον. Πόσαι μῆτερες δὲν ἐγένοντο αἰτίαι τῆς ἀπωλείας τῶν τέκνων τῶν ἐκ τοῦ μεγάλου πόθου ὅπως ταχέως ἐνδυναμώσωσι τὸ τεκνίον διὰ παροχῆς παρὰ τὸ πρέπον τροφῶν, ποτῶν, ὀπωρῶν, κλπ.

Οἱ 3 ἀποθνήσκουσιν ἐκ κακῆς διαγνώσεως καὶ ἀκαταλλήλου θεραπείας.

Οἱ δὲ ὑπόλοιποι 3 ἀποθνήσκουσιν ἐκ τῆς νόσου.

Περισσότερον προσέχουσι πρὸς τὴν κατασκευὴν τῶν ἐνδυμάτων, πρὸς ἐκλογὴν καλοῦ ῥάπτου, καλοῦ ὑφάσματος, καλῆς προσαρμογῆς εἰς τὸ σῶμα, παρὰ πρὸς ἐκλογὴν ἱατροῦ, φαρμακοποιοῦ, καὶ πρὸς τὴν προσήκουσαν διαίταν τοῦ ἀσθενοῦς. Οἱ πλείστοι πρὸς τὴν ἐκλογὴν ἱατροῦ παρασύρονται ἐκ τῶν τίτλων καὶ τῆς ἐπιδειξέως, ἐκ τῆς συστάσεως παρ' ἄλλου, μηδὲν ἐνδιαφερομένου ὑπὲρ τοῦ ἄρρώστου. Δὲν ἐξετάζουσι τὴν εἰδικὴν ἱκανότητα, δὲν παρατηροῦσι τὰ ἔργα, καὶ τὰς ἀπασχολήσεις. Πολλοὶ δὲ ἀδικοκρίτως καλοῦσιν ἕνα ἱατρὸν τὸν τυχόντα, καὶ τὰς συνταγὰς πρὸς τυχόντα φαρμακοποιὸν δίδουσι πρὸς ἐκτέλεσιν, μὴ ἐξετάζοντες τίς ὁ ἐκτελέων τὴν συνταγὴν. Δὲν ἐννοοῦσιν ὅτι ὁ ἱατρός πρέπει νὰ ᾔηνε φίλος, οἰκεῖος καὶ τῆς κατὰ πεποίθησιν ἐκλογῆς· ὁ δὲ φαρμακοποιὸς ὡσαύτως νὰ ᾔηνε φίλος ἢ γνώριμος, τὰ δὲ φάρμακα νὰ κατασκευάζωνται παρὰ ἐμπείρων, καὶ ὅχι παρὰ ἀπειρῶν καὶ ἐπιπολαίων παιδῶν.

Οἱ περισσότεροι ἀσθενοῦσιν ἐξ ἑαυτῶν· διότι δὲν προφυλάττονται, ἐκ ψυχῆς καὶ θερμότητος, ἐκ τροφῶν καὶ ποτῶν, οὔτε ὅταν ἀρχηται ἡ νόσος προσέχουσι πρὸς προφύλαξιν καὶ πρόληψιν. Παραμελῶσι περισσότερο τὴν ὑγίειαν παρὰ τὰ ἐνδύματά των.

ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.

Μυρεψικά.

Ὁ Ἀθάνατος Φρηγκλῖνος λέγει ὅτι ἡ εὐτυχία καὶ εὐημερία γίνονται διὰ τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς ἐργασίας· ἀνευ οἰκονομίας ἡ ἐργασία οὐδὲν προσθέτει· οὔτε οἰκονομία ἀνευ ἐργασίας ὠφελεῖ. Ἡ οἰκονομία πρέπει νὰ γίνηται ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ πάντοτε ὅπου ἀλλαχοῦ εἶνε δυνατὸν χωρὶς στερήσεις οὐσιώδεις· διότι ἄλλως βλάπτεται ἡ ὑγίεια, καὶ ἐνίοτε καὶ ἐξευτελισμὸς γίνεται. Ἡ μὴτηρ τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας εἶνε ἡ οἰκοδέσποινα οἷας δῆποτε κοινωνικῆς τάξεως καὶ ἂν ᾔη· διότι εἰς πᾶσιν τάξιν ἡ λογικὴ ἐπιβίβλαιο τὴν ἀνάλογον οἰκονομίαν.

Ἡ σπατάλη εἶνε ἀντίθετος τῇ οἰκονομίᾳ. Ἡ σπατάλη εἶνε ὁ μέγιστος καὶ καταστρεπτικὸς ἐχθρὸς πάσης οἰκογενείας, αὕτη συνοδεύεται καὶ ἐπιφέρει δεινὰ κακὰ, φέρει τὴν κατ' ὀλίγον ἐξάντλησιν τῆς περιουσίας, τὸν ἐξευτελισμὸν, τὴν ἀπώλειαν τῆς ἡθικῆς, τὴν ἀτιμίαν, τὸ ψεῦδος, τὴν ἀπάτην, καὶ τυρλὸν καὶ κωφὸν καὶ ἀναισθητὸν καθίστησι τὸν σπάταλον.

Ἀνάγκη λοιπὸν, ὅστις ποθεῖ τὴν εὐτυχίαν του, οἷας δῆποτε τάξεως καὶ ἂν ᾔη, νὰ διατηρῇ πάντοτε τὴν λογικὴν οἰκονομίαν, καὶ νὰ ἀπορρίψῃ τὴν σπατάλην, νὰ μὴ προτιμᾷ τὴν ὀκνηρίαν, καὶ τὴν ἀργίαν ἐνώπιον τῆς ἐργασίας, τῆς παραχούσης ὠφέλειαν ἡθικὴν ἢ ὕλικήν. εἶνε ἀνόητος ὅστις κατηγορεῖ τὸν ἐργαζόμενον ἐλλόγως, καὶ ἐπαινεῖ τὸν ἀργόν, καὶ κατατρίβοντα τὸν καιρὸν του εἰς μάταια ἀναγνώσματα μυθιστορημάτων, ἢ εἰς παιγνίδια τῆς ἀργίας. Ἀπὸ βασιλέως μέχρι τελευταίου πολίτου ἡ οἰκονομία καὶ ἡ ἐργασία πρέπει νὰ ἐπικρατῶσιν· ἀμρότερον εἰσὶν αἱ πηγαὶ εὐημερίας, ὑπολήψεως, δόξης, κλπ.

Πολλὰ χρήσιμα οἰκογενειακά δύνανται νὰ γίνωνται ἐν τῇ οἰκίᾳ παρὰ μὴ ὀκνηρῶν καὶ φυγοπόνων δεσποινίδων· ἀνευ μεγάλης δαπάνης δύνανται νὰ γίνωνται ἐν τῇ οἰκίᾳ πολλὰ πράγματα ἐντελέ-

στερον τῶν ἐξωθεν λαμβανομένων ἐπὶ ἀδρᾷ πληρωμῇ χρημάτων· ὀφείλει λοιπὸν ἐκάστη οἰκοδόσποινα νὰ γνωρίζῃ νὰ κατασκευάζῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς καὶ ὅσα ἱατρικὰ δύνανται νὰ γείνωσι προχείρως, π. χ. τὰ ἀφέψημα τῆς κίνας, τὸν οἶνον τῆς κίνας, τὰ πρόχειρα καθάρσια, τὰ μαλακτικὰ, τὰ καταπλάσματα, τοὺς συναπισμούς, τὴν ἐπίθεσιν βδελῶν κλπ. ὡσαύτως καὶ τὰ μυρεψικὰ, τοῦτου ἕνεκεν σὺν τοῖς ἄλλοις θέλομεν, ὥς καὶ ἐν προηγουμένοις ἔτεσι τοῦ Φοίβου ἐγένετο, κατὰ καιρὸν δημοσιεύει καὶ τινὰς χρησίμους σκευασίας μυρεψικὰς πρὸς οἰκιακὴν κατασκευὴν.

ΠΑΝΤΟΙΑ.

Περὶ χυμίας.

Κατὰ τὴν ἀναγέννησιν τῶν ἐπιστημῶν πρῶτος ὁ δημοσιεύσας χυμίαν ἑλληνιστὶ εἶνε ὁ ἀρχιμανδρίτης "Ανθιμος Γαζής, ὅστις ἐξέδωκε μετὰφρασιν τῆς τοῦ Φουρκρουᾶ φιλοσοφίας τῆς χυμίας ἐν ἔτει 1802 ἐν Βιέννῃ. Μετὰ τοῦτον ἐδημοσίευσεν ἰδίαν χυμίαν τὸ 1812 ὑπὸ δύο μικρὰ τομίδια ὁ Κούμας. Μετὰ τοῦτον ὁ Βαρδαλάχος, καὶ ὁ ἱατροφιλόσοφος Πύρρος. Κατὰ δὲ τὸ 1835 ἐξέδωκεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ φαρμακοποιὸς Σ. Γ. Φωτεινὸς θεωρίαν τῆς χυμίας μετὰ τῆς φαρμακοποιίας. Μετὰ τοῦτον ἐδημοσίευσεν πλήρη χυμίαν δίτομον ὁ φιλόπονος καὶ πολυμαθὴς καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Κ. Ξ. Λάνδερ, ὅστις πρῶτος ἐδίδαξε χυμίαν ἐν Ἑλλάδι, καθηγητὴς ὢν ἐν τῷ Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ.

Κληρονομία παθῶν, καὶ ἐπιρροὴ τούτων.

Ὁ Ἱατρὸς Ἄρτον ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου εὔρε νόμον ἀσφαλῆ ἐπὶ τῆς κληρονομίας τῶν παθῶν. Ὅλα τὰ ὀργανικὰ πάθη, ἅπερ ἐκπηγάζουσιν ἐκ τοῦ γαστροεντερικοῦ σωλήνος, καὶ ἐκ τῶν ὀργάνων τῆς ἐκκρίσεως, διαδίδονται κληρονομικῶς συνεχέστερον καὶ μετὰ μεγαλύτερας ὁρμῆς ἐκ τῆς μητρὸς μᾶλλον ἢ ἐκ τοῦ πατρὸς. Εἶναι προσέτι γνωστὸν ὅτι τὰ τέκνα τὰ ὁμοιάζοντα μὲ τὴν μητέρα κληρονομοῦσι τὰ πάθη τοῦ πατρὸς· καὶ πάλιν τὰ μὲ τὸν πατέρα ὁμοιάζοντα κληρονομοῦσι τὰ τῆς μητρὸς.

Παρατήρησε προσέτι ὁ ῥηθεὶς ἱατρὸς ὅτι θυγατέρες τῶν μητέρων, τῶν τεκουσῶν πολλὰ τέκνα, γίνονται ὡσαύτως πολύτοκοι. Καὶ ὅτι αἱ θυγατέρες τῶν μητέρων τῶν τεκουσῶν δίδυμα, γεννῶσι συνήθως δίδυμα. Ταῦτα ἀναφέρονται καὶ παρὰ τῶν ἀρχαίων.